

فهرست مطالب

سخن ناشر	۱۵
پیشگفتار	۱۷
بخش اول: تفاوت مؤمن و فاسق	۱۹
فضایل و رذایل	۲۱
پرسش و پاسخی از حضرت حق	۲۲
حوزه‌ی ایمان و حوزه‌ی فسق	۲۳
سرنوشت مؤمنان در قیامت	۲۴
ارزش مؤمن	۲۸
سرنوشت فاسقان در قیامت	۳۰
نکات مورد توجه در آیه‌ی شریفه	۳۰
۱- أمّا الذین فسقوا	۳۰
۲- کُلّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا	۳۲
۳- فَمَا وَاهِمُ النَّارِ	۳۲
فاصله‌ای زیاد بین مؤمن و فاسق	۳۳
مؤمن تسلیم خواسته‌ی خداست	۳۴
دعای مستجاب	۳۵
قناعت عالم ربّانی	۳۹
بخش دوم: ایمان و اهل ایمان	۴۱
حقیقت ایمان	۴۳
ایمان در قرآن و روایات	۴۳

- ۴۷ ..... تفسیر دین در کلام پیامبر اسلام
- ۴۸ ..... ایمان
- ۵۰ ..... نثار جان برای حفظ عفت
- ۵۲ ..... قلب سلیم محصول ایمان
- ۵۲ ..... زکات
- ۵۵ ..... سخاوت در روایات
- ۵۷ ..... نماز یا آب دین
- ۵۹ ..... نماز گامی برای توبه
- ۶۰ ..... نماز شرط قبولی اعمال
- ۶۱ ..... نماز ستون دین
- ۶۲ ..... لطیفه‌ی روایی
- بخش سوم: راه ظهور سلامت جسم و جان**
- ۶۵ ..... عروق بدن
- ۶۷ ..... عروق معنوی
- ۶۸ ..... فایده‌ی روزه
- ۶۹ ..... سلامت بدن
- ۷۰ ..... پرخوری در روایات
- ۷۱ ..... کم خوری در روایات
- ۷۲ ..... روزه‌ی تن و روح
- ۷۵ ..... روزه سپر آتش
- ۷۶ ..... استجابت دعای چهار گروه
- ۷۶ ..... ۱- دعای پدر به فرزند
- ۷۶ ..... داستانی عجیب از دعای پدر به فرزند
- ۷۸ ..... ۲- دعای ستمدیده بر ضد ستمکار
- ۸۰ ..... با سلاح دعا ستمکار را مغلوب کرد
- ۸۲ ..... ۳- دعای معتمر

۸۲	..... عمره در کلام ائمه‌ی اطهار <small>علیهم‌السلام</small>
۸۴	..... دعایی عجیب کنار خانه‌ی حق
۸۵	..... ۴- دعای روزه‌دار
۸۷	..... بخش چهارم: حسنات اخلاقی
۸۹	..... هدف آفرینش انسان
۹۱	..... انسان مطلع الفجر اسمای حق
۹۵	..... حسن خلق
۹۷	..... درخت بهشتی
۹۷	..... هدف بعثت پیامبر <small>صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم</small>
۹۸	..... اخلاق عامل اجرای احکام
۱۰۰	..... برترین حقیقت در میزان عمل
۱۰۲	..... اخلاق نیکو از حقایق عظیم است
۱۰۳	..... حسن خلق در کلام صاحب خلق عظیم
۱۰۶	..... مصادیق حسن خلق
۱۰۹	..... بخش پنجم: حسن خلق نیرومندترین وسیله‌ی نجات
۱۱۱	..... خلق نیکو
۱۱۲	..... نجات از اعدام به سبب حسنات اخلاقی
۱۱۴	..... ادب حربن یزید ریاحی
۱۲۰	..... حسن خلق، قوی‌ترین جاذبه
۱۲۱	..... عبادات و اخلاق
۱۲۴	..... ریشه‌ی خوبی‌ها و زشتی‌ها
۱۲۶	..... پنج ویژگی و خصلت از نیکان
۱۲۸	..... جایگاه اخلاق در معارف الهی
۱۲۹	..... برگشت به اخلاق راه نجات از مفسد

- بخش ششم: کشتزار دنیا و دروگاه آخرت** ۱۳۱
- دنیا مزرعه‌ی آخرت ۱۳۳
- قیامت و دروگران ۱۳۵
- فرار بدکاران از بدکاران در قیامت ۱۳۷
- حسنت اخلاقی در کلام حضرت حق ۱۳۸
- وفای به عهد ۱۴۱
- نشکستن پیمان ۱۴۱
- حفظ پیوند با آنان که خدا فرمان داده است ۱۴۲
- خوف از خدا ۱۴۳
- کفن دزد بنی اسرائیلی ۱۴۵
- جوان خائف ۱۴۶
- بیم از بدی حساب ۱۴۷
- صبر و استقامت ۱۴۷
- انفاق در پنهان و آشکار ۱۴۹
- دفع بدی با خوبی ۱۵۰
- ثواب زیارت امام رضا علیه السلام ۱۵۱
- بخش هفتم: آثار پرفایده‌ی حسن خلق** ۱۵۳
- آثار حسن خلق ۱۵۵
- داستان شگفت انگیز سعد بن معاذ ۱۵۵
- مراتب حیات ۱۵۶
- حیات طبیعی یا مادی ۱۵۷
- حیات معنوی ۱۵۸
- حیات طیبه ۱۵۹
- حیات برتر و ملکوتی ۱۶۱
- کامل‌ترین مؤمنان ۱۶۲

- ۱۶۳ ..... مقرب ترین انسان در قیامت به پیامبر
- ۱۶۵ ..... چهار خصلت اخلاقی
- ۱۶۸ ..... تأخیر مرگ به سبب حسن خلق
- ۱۶۹ ..... تبلیغ اخلاق با آراسته بودن به اخلاق
- ۱۷۰ ..... بزرگترین معلم اخلاق
- ۱۷۲ ..... رسیدن به عرفان عملی در پرتو حسنات اخلاقی
- بخش هشتم: تعالیم اخلاقی حیات بخش پیامبر اسلام.** ۱۷۵
- ۱۷۷ ..... وصایای پیامبر ﷺ به ابوذر
- ۱۷۸ ..... ۱- نظر به مادون و چشم پوشی از نظر به مافوق
- ۱۸۱ ..... ۲- عشق ورزی به تهیدستان و فقیران
- ۱۸۳ ..... داستان جنید بغدادی و مسکین
- ۱۸۴ ..... عزت نفس زنی تهیدست
- ۱۸۵ ..... چهره‌ای برجسته و مؤمن در لباس باربری
- ۱۸۷ ..... ۳- حق گویی
- ۱۸۹ ..... حضرت یحیی و حق گویی
- ۱۹۰ ..... ابن سکیت و حق گویی
- ۱۹۱ ..... ۴- صله‌ی رحم
- ۱۹۳ ..... ۵- نترسیدن از سرزنش سرزنش کنندگان
- ۱۹۴ ..... ۶- بسیار گفتن «لا حول ولا قوه الا بالله العلی العظیم»
- بخش نهم: توصیه‌های حق به حسنات اخلاقی.** ۱۹۹
- ۲۰۱ ..... سفارش خدا به پیامبران
- ۲۰۲ ..... ۱- ورع
- ۲۰۳ ..... غفلت از حجاب درون
- ۲۰۴ ..... حقیقت یقین
- ۲۰۶ ..... ۲- احترام به محتاج و فقیر

- ۳- مایه‌های تقرب به خدا ۲۰۸
- پرسش‌های موسی از خدا و پاسخ خدا ۲۱۰
- ۴- سه توصیه حضرت حق به پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۲۱۲
- خُذِ الْعَفْوَ ۲۱۳
- وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ ۲۱۵
- وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ۲۱۵
- اصول فضایل اخلاقی ۲۱۵
- بخش دهم: روش پاکان در زندگی** ۲۱۹
- دستورات اخلاقی خدای متعال به پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۲۲۱
- ۱- اخلاص ۲۲۲
- سفارش پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به معاذ ۲۲۴
- معنای اخلاص ۲۲۵
- اخلاص بی نظیر امام مخلصان ۲۲۷
- اخلاص بناکننده‌ی مسجد گوهرشاد ۲۲۹
- جوشش اخلاص از پاکدلی گمنام ۲۳۰
- اخلاص، مرتفع‌ترین قله‌ی معنویت ۲۳۰
- با خالصان باش ۲۳۲
- خدا و شیطان ۲۳۲
- ۲- عدالت در خشنودی و خشم ۲۳۳
- ثمره‌ی عدالت ۲۳۴
- ۳- میانه‌روی به هنگام توانگری و تهیدستی ۲۳۶
- ۴- گذشت و چشم‌پوشی از کسی که ستم ورزیده ۲۴۰
- روزی هفتاد بار گذشت کن ۲۴۲
- گذشت قیس بن عاصم ۲۴۲
- من هم مانند تو اشتباه می‌کنم ۲۴۳
- گذشت حضرت یوسف از برادران ۲۴۳

۲۴۴	گذشت امام سجّاد <small>علیه السلام</small> از کنیز خطا کار
۲۴۴	گذشت شگفت انگیز پیامبر
۲۴۵	برخورد کریمانه با خدمتکار
۲۴۵	نصیحت امام سجّاد <small>علیه السلام</small> به دلچکی بیکار
۲۴۶	۵- عطا و بخشش به کسی که تو را محروم نموده
۲۴۷	احسان پیامبر به اهل مکه
۲۴۸	۶- صله‌ی رحم با کسی که با تو قطع پیوند نموده
۲۴۹	بخش یازدهم: (قسمت دوم روایت) زبان و چشم صالحان
۲۵۱	۷- زبان و گفتار و خاموشی
۲۵۳	خطرات زبان
۲۵۵	خاموشی و اندیشه
۲۵۹	۸- گفتار ذکر گونه
۲۶۱	۹- نظر به عبرت
۲۶۴	عبرت‌ها در رباعیات بابا طاهر
۲۶۶	پند گرفتن حتی از راهزن
۲۶۷	عبرت‌ها در اشعار حافظ
۲۶۷	پند و عبرت در غزل سعد کافی
۲۶۹	بخش دوازدهم: آراستگی اهل معنی
۲۷۱	کسب حسنات
۲۷۲	اهل معنی و توحید
۲۷۳	اهل معنی و نبوت
۲۷۶	اهل معنی و قرآن
۲۷۸	داستانی از زیان شکستن سکوت
۲۷۹	اهل معنی و ولایت و امامت
۲۸۲	اهل معنی و عمل

- همه‌ی موجودات در خدمت انسان ۲۸۵
- طی اللسان عارف و ارسته شیخ نخودکی ۲۸۷
- پدید آمدن چشمه‌ی آب با دم عیسوی عارفی و ارسته ۲۸۷
- کرامتی شگفت از سالکی کم نظیر ۲۸۸
- بخش سیزدهم: اخلاق کلید خیر دنیا و آخرت.** ۲۹۱
- کلید خیر دنیا و آخرت ۲۹۳
- اخلاقی که خدا می‌پسندد ۲۹۴
- سخنی از عبدالرزاق کاشانی ۲۹۷
- روایتی مهم در صفات پسندیده ۲۹۸
- پاداش خصلت‌های پسندیده ۳۰۰
- وفای به عهد ۳۰۳
- اهل بیت و وفای به عهد ۳۰۴
- راستی در زبان ۳۰۶
- حیا نمودن از امور زشت و ناپسند ۳۰۷
- خوش اخلاقی با خانواده و همه‌ی مردم ۳۱۰
- حدیثی قابل توجه ۳۱۱
- حسن خلق عامل نجات ۳۱۳
- کمال خوش رفاقتی ۳۱۴
- بخش چهاردهم: (قسمت دوم روایت) نیکی با دیگران** ۳۱۷
- یتیم نوازی ۳۱۹
- احسان به یتیم ۳۲۰
- اکرام به یتیم ۳۲۱
- اطعام به یتیم ۳۲۱
- انفاق به یتیم ۳۲۱
- ازدواج یتیم ۳۲۲

۳۲۲	حفظ مال یتیم
۳۲۳	خوردن مال یتیم
۳۲۴	پناه دادن به یتیم
۳۲۴	برخورد نامناسب با یتیم
۳۲۵	کار برای یتیم
۳۲۵	روایات و یتیم
۳۲۶	آمزش والدین با اعمال نیک فرزندان
۳۲۶	پاداش یتیم‌نوازی
۳۲۸	ترحم به ناتوان و یاری دادن او
۳۳۰	نیکی به پدر و مادر
۳۳۲	رعایت حقوق خدمتکار
۳۳۳	حکایتی شگفت از حضرت سجاد <small>علیه السلام</small>
۳۳۴	علی و بازار پیراهن فروشان
۳۳۴	نیازمندی‌های انسان در مسأله‌ی حسنات اخلاقی
۳۳۵	پاداش حسن خلق
۳۳۷	پاداش صبر و بردباری
۳۳۸	پیوند میان خالق و مخلوق
۳۳۹	دارنده‌ی حسنات اخلاقی عاشقانه آن را هزینه می‌کند
۳۴۳	بخش پانزدهم: حسنات اخلاقی عامل نجات انسان در دنیا و آخرت
۳۴۵	آراستگی به خوشخویی
۳۴۷	ارزش تحصیل ادب
۳۴۹	زیبایی‌های اخلاقی از دیدگاه لقمان حکیم
۳۵۰	تواضع
۳۵۱	داستانی از تواضع امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>
۳۵۳	تواضع محمد بن مسلم
۳۵۴	تواضع شگفت‌آور پیامبر

- ۳۵۶ ..... تقوا و پرهیزکاری
- ۳۵۷ ..... قرآن و آثار تقوا
- ۳۶۱ ..... روایات و تقوا
- ۳۶۲ ..... ایمان
- ۳۶۴ ..... توکل
- ۳۶۶ ..... داستانی از توکل یک انسان باایمان
- بخش شانزدهم: راه بهشت**
- ۳۶۹ ..... والاترین مکتب
- ۳۷۱ ..... شیعه در کلام اهل بیت:
- ۳۷۳ ..... سه حقیقت بسیار مهم اخلاقی
- ۳۷۶ ..... انفاق
- ۳۷۷ ..... خوش رویی
- ۳۸۰ ..... انصاف
- ۳۸۲ ..... چهار حق واجب اخلاقی
- ۳۸۴ ..... تائب
- ۳۸۵ ..... رحمت آوردن به ناتوان
- ۳۸۷ ..... یاری دادن به نیکوکار
- ۳۸۷ ..... آمرزش خواهی برای گناهکار
- ۳۸۸ ..... عجب نماز شبی
- ۳۸۹ ..... داستانی آموزنده درباره‌ی آبروداری
- ۳۹۰

بِسْمِ تَعَالَى

سخن ناشر :

آنچه نیاز واقعی بشر غیر از تأمین مسائل مادی و یا به عبارتی مسائل ظاهری است، رسیدن به حیات معنوی و انسانی و تأمین نیازهای روحی و اخلاقی او است.

ژرف نگران بر این باورند که انسان بدون ملکات اخلاقی موجودی است کاملاً حیوانی و پست. مصلحان بشری اخلاق را سرمایه‌ی پر سود دنیا و آخرتی انسان می‌دانند.

حقایق اخلاقی، عناصر ساختمان معنوی و روحی بشر است.

اخلاق، اساس فضیلت و ریشه‌ی حقایق است.

اخلاق، خط بطلانی بر ظلمت حیوانیت و تاریکی، و پایانی برای راه شقاوت است.

اخلاق، نتیجه‌ی بعثت خاتم انبیا، حضرت ختمی مرتب است. آنجا که علت

بعثت خود را این چنین بیان می‌فرماید:

إِنِّي بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ.

عصر امروز عصری است که انسان از نظر باطنی به حسیض حیوانیت

و شرارت کشیده شده است و نیازمند بازنگری در مسائل روحی و اخلاقی خود

است، و اگر گفته شود مسأله‌ی اخلاق از ضروری‌ترین مسائل حیاتی و از

اساسی‌ترین برنامه‌های زندگی است، سخنی به گزاف گفته نشده است. دانشمند محقق و حضرت علامه استاد حسین انصاریان دام‌عزه که خود ضمن استفاده از محضر بزرگان اساتید اخلاق در جنبه‌ی اخلاق نظری صاحب نظر می‌باشد، به اذعان اطرافیان و نزدیکان، اخلاق نظری را در طول زندگی پر بار خود تجلی داده، و اخلاق عملی اسلام را به کار بسته‌اند.

بر اساس درخواست عده‌ای از طلاب و دانشجویان در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۸۰ در طول ۲۵ جلسه، ظرائف و لطائف مبحث اخلاق نظری را به شکلی نو و جدید با تحقیقی جامع بر اساس مبانی علمی به بحث گذاشتند. آن مجموعه توسط این مؤسسه از نوار پیاده و در اختیار معظم له قرار گرفت، و ایشان مجموعه‌ی مباحث را به صورت کتابی جامع و مستند، همراه با تحقیقی کامل، تنظیم و برای چاپ در اختیار این مؤسسه قرار دادند.

این اثر با توجه به اینکه برگرفته شده از قلم عالمانه‌ی ایشان می‌باشد، در نوع خود اثری جامع و علمی در این زمینه می‌باشد.

امید است برای اهل تحقیق دری برای ورود به مباحث اخلاقی، و برای اهل حال و عمل دستور العملی برای آراسته شدن به زیباییهای اخلاق باشد.

واحد تحقیقات دارالعرفان

هو المحسن

این نوشتار که بخشی از زیبایی‌های اخلاق را از منظر قرآن و روایات بازگو می‌کند، محصول بیست و پنج سخنرانی ماه مبارک رمضان سال ۱۳۸۰ شمسی است، که به درخواست مؤسسه‌ی دارالعرفان - پس از پیاده شدن از نوار - به صورت کتاب حاضر در آمد.

بدون شک تبدیل متن گفتار به نوشتار، زحمتی سنگین و مشقتی فراوان می‌طلبد؛ ولی توفیق و عنایت حق، تحمل زحمت و مشقت را بر خادم اهل بیت علیهم‌السلام، آسان می‌کند.

وظیفه‌ی من پرداختن به این خدمت ناچیز بود، باشد که مردان و زنان مسلمان آن را مطالعه کنند و به کار بندند. تا نزد حضرت دوست که قبول افتد و چه در نظر آید.

فقیر حسین انصاریان